

VÝKONNOSTNÉ ZMLUVY SAV 2024 – 2026

Stratégia organizácie SAV

Ústredná knižnica SAV, v. v. i.

Základné informácie o v. v. i.

Názov

Ústredná knižnica SAV, v. v. i.

Štatutárny zástupca

Mgr. Michal Sliacky, riaditeľ

Adresa

Klemensova 19, 814 67 Bratislava

Kontaktné údaje

+421 2 5292 1733, uksav@savba.sk

Webová stránka

<https://uk.sav.sk/>

Dátum

30. 6. 2025

STRATÉGIA Ústrednej knižnice SAV, v. v. i.**Úvod**

Ústredná knižnica Slovenskej akadémie vied, verejná výskumná inštitúcia (ďalej len Ústredná knižnica SAV, v. v. i.), zohráva kľúčovú úlohu v poskytovaní informačných zdrojov a služieb pre vedeckú komunitu. Cieľom tejto stratégie je stanoviť priority a smerovanie knižnice na najbližšie obdobie s dôrazom na podporu výskumu v prostredí Slovenskej akadémie vied (ďalej len SAV), otvorenú vedu, digitalizáciu a zlepšenie služieb pre používateľov. Stratégia definuje základné oblasti, pre ktoré sú popísané konkrétne úlohy a aktivity.

Vízia

Ústredná knižnica SAV, v. v. i., má za cieľ upevňovať svoje postavenie ako moderného informačného centra, ktoré efektívne podporuje výskumné a vzdelávacie aktivity SAV prostredníctvom inovatívnych služieb, digitálnych technológií a kvalitných informačných zdrojov.

Strategické ciele – priority**1. Zlepšenie dostupnosti, kvality a využívania informačných zdrojov**

Ústredná knižnica SAV, v. v. i., je informačným centrom podporujúcim vedeckú komunitu prostredníctvom prístupu ku kvalitným informačným zdrojom a knižnično-informačným službám. Pôsobí v prostredí SAV, ale aj v širšej spoločnosti na Slovensku ako univerzálna vedecká knižnica.

Kontinuálne zlepšovanie dostupnosti a kvality informačných zdrojov je nevyhnutným predpokladom na efektívnu podporu vedy, výskumu a vzdelávania. Rastúci objem publikovaných vedeckých informácií, digitalizácia obsahu a nové výskumné potreby si vyžadujú neustále rozširovanie ponuky informačných zdrojov, modernizáciu prístupu k nim a inovatívne riešenia na zlepšenie používateľského komfortu.

Strategické úlohy pre danú oblasť

- **Zvýšiť počet registrovaných používateľov a výpožičiek**

Ústredná knižnica SAV, v. v. i., si stanovuje cieľ zvýšiť počet registrovaných používateľov a výpožičiek. Tento rast chce podporiť cielenejšou publicitou svojich služieb a informačných zdrojov, posilňovaním prítomnosti na sociálnych médiách a organizovaním seminárov, školení a popularizačných aktivít pre akademickú obec (s dôrazom na mladých výskumníkov a doktorandov) i širšiu verejnosť. Zároveň plánuje rozvíjať spoluprácu s vedeckými inštitúciami v rámci SAV aj mimo nej.

- **Rozšírenie vedeckých databáz a elektronických zdrojov**

Na základe analýz priebežne aktualizovať a rozširovať ponuku predplatených vedeckých databáz. Cieľ – zabezpečiť udržateľné financovanie predplatného na kriticky dôležité databázy, rozšíriť spektrum dostupných zdrojov – najmä v oblastiach spoločenských a humanitných vied.

- **Efektívne využívanie informačných služieb**

Zlepšovať rešeršné služby pre používateľov a posilniť tak využívanie všetkých informačných zdrojov knižnice. Cieľ – vylepšovať personalizovanú podporu pri vedecko-výskumnej práci, a to okrem rešerš aj tréningami na využívanie citačných databáz a ich analytických súčastí.

- **Krajšie a používateľsky prívetivé prostredie**

V študovni a požičovni Ústrednej knižnice SAV, v. v. i., vytvárať krajšie a používateľsky prívetivé prostredie, a to vďaka postupnej modernizácii interiéru, skvalitneniu osvetlenia, tienenia a ergonomických prvkov, ktoré zvyšujú používateľský komfort a efektivitu práce.

2. Podpora otvorenej vedy a výskumu v prostredí SAV

Ústredná knižnica SAV, v. v. i., zohráva dôležitú úlohu v ekosystéme vedeckej komunikácie a výskumu SAV. Ako infraštruktúrna organizácia SAV nielen poskytuje prístup k informačným zdrojom, ale aj aktívne rozvíja služby podporujúce výskumnú činnosť. V súčasnosti je nevyhnutné prispôsobiť sa výzvam digitálnej transformácie, otvorenej vedy a narastajúceho významu správy a manažmentu výskumných dát.

Strategické úlohy pre danú oblasť

- **Inštitucionálna politika otvorenej vedy**

Spolupracovať na implementácii a zavádzaní *Politiky otvorenej vedy v Slovenskej akadémii vied do praxe jednotlivých organizácií SAV*¹.

Metodická pomoc pri koncipovaní tvorbe manažmentu plánu výskumných dát, publikovaní formou Open Access.

Rozvíjať a inovovať Centrálnu databázu evidencie publikačnej činnosti a ohlasov vedeckých zamestnancov SAV vrátane inštitucionálneho repozitára SAV s modulom na popis a ukladanie výskumných dát, spolupracovať na jeho pilotnom naplňaní výskumnými dátami, jeho ďalšom rozvoji.

Podieľať sa na diskusných fórach a pracovných skupinách na podporu otvorenej vedy a výskumu, komunikovať s CVTI SR ohľadom možností využívania pripravovanej národnej infraštruktúry na podporu vedy a výskumu.

Venovať aj naďalej pozornosť širšie poňatej publikačnej gramotnosti zacielenej najmä (ale nie len) na mladých vedcov SAV.

Venovať pozornosť aj nástrahám spojených s akademickým publikovaním – tzv. predátorské publikačné praktiky.

Spolupracovať pri doriešení vzťahu medzi SAV a CREPČ.

3. Digitalizácia a modernizácia knižničných služieb

Ústredná knižnica SAV, v. v. i., dlhodobo sleduje najnovšie trendy v oblasti knižnično-informačných systémov a digitálnych služieb s cieľom neustále zlepšovať používateľskú skúsenosť. Digitalizácia a automatizácia sú nevyhnutnými krokmi na zvýšenie efektivity knižničných operácií a sprístupnenie informačných zdrojov akademickému komunitu SAV i širokej verejnosti.

Strategické úlohy pre danú oblasť

- **Implementácia nového knižnično-informačného systému**

Realizovať verejné obstarávanie a výber nového knižnično-informačného systému, ktorý nahradí súčasný systém Virtua. Tento krok je nevyhnutný, keďže projekt KIS3G, pod ktorým knižnica doteraz fungovala, končí. Cieľ – priniesť lepšiu integráciu s informačnými zdrojmi, inovatívne používateľské rozhranie a vylepšenú správu knižničných fondov.

- **Rozvoj online služieb – digitálny preukaz**

Zaviesť digitálny preukaz, ktorý zabezpečí jednotnú a bezpečnú autentifikáciu. Cieľ – zjednotiť a zjednodušiť proces registrácie a prístupu do systému vzdialeného prístupu k elektronickým informačným zdrojom (24/7 prístup k dôležitým publikáciám bez ohľadu na fyzickú prítomnosť v knižnici).

- **Automatizácia procesov – samoobslužné biblioboxy, RFID**

Zefektívniť výpožičný proces prostredníctvom samoobslužného návratového systému – biblioboxy, ktoré umožnia vrátiť knihy aj mimo otváracích hodín. V tejto súvislosti zvážiť nasadenie digitálnej identifikácie (RFID) v knižničnom fonde, ten umožní rýchlejšiu navigáciu k dokumentom v rámci knižničných skladov čo možno využiť pri pravidelných revíziách fondu.

- **Kybernetická bezpečnosť**

V študovni a v požičovni vylepšovať prvky na posilnenie kybernetickej bezpečnosti, vrátane moderných autentifikačných mechanizmov, pravidelnej aktualizácie softvérov, zvýšenej ochrany osobných údajov a bezpečného prístupu k elektronickým informačným zdrojom. Cieľ – vytvoriť spoľahlivé, bezpečné a používateľsky prívetivé digitálne prostredie.

Modernizácia knižničných služieb je významným prvkom v strategickom rozvoji Ústrednej knižnice SAV, v. v. i. Vďaka implementácii nových technológií bude knižnica flexibilnejšia, prístupnejšia a lepšie pripravená na výzvy digitálneho veku, čím si môže zabezpečiť aj nových používateľov.

¹ Politika otvorenej vedy v Slovenskej akadémii vied, dostupný na:
https://www.sav.sk/php/download_doc.php?doc_hash=86258&doc_no=12832

4. Ochrana knižničného fondu a sprístupnenie historického fondu

Fyzická ochrana knižničných fondov Ústrednej knižnice SAV, v. v. i., a sprístupnenie historického a vedeckého dedičstva sú ďalšími v rade úloh Ústrednej knižnice SAV, v. v. i. Rozsiahle zbierky vzácných historických dokumentov, ktoré knižnica uchováva, spracúva a spravuje, sú neoddeliteľnou súčasťou kultúrneho dedičstva.

V ére digitalizácie a otvorenej vedy je nevyhnutné nielen zachovávať tieto fondy pre budúce generácie, ale zároveň ich sprístupňovať širšej odbornej i laickej verejnosti prostredníctvom moderných informačných technológií.

Strategické úlohy pre danú oblasť

- **Fyzická ochrana knižničného fondu**

Usilovať o vytvorenie centrálného depozitného knižničného skladu. Cieľ – zaručiť bezpečné a udržateľné podmienky pre uchovávanie tlačенých dokumentov. *V rámci zámeru revitalizácie areálu SAV na Patrónke je systémové brať zreteľ aj na požiadavku knižnice vybudovať centrálny depozitný knižničný sklad (tá je stále urgentnejšia) vrátane moderného regálového systému.*

- **Spracovanie lístkového katalógu**

Hľadať možnosti, ako spracovať knižničných fond Ústrednej knižnice SAV, v. v. i., ktorý ešte nie je elektronicky spracovaný a existuje len vo forme lístkového katalógu.

- **Fyzická ochrana a digitalizácia historických dokumentov**

Nadalej realizovať opatrenia na zlepšenie ochrany historických dokumentov v Lyceálnej knižnici, vrátane optimálnych podmienok skladovania, regulácie teploty a vlhkosti či ochrany pred škodcami.

Realizovať pravidelné revízie a posilnenie konzervačných a reštaurátorských programov v spolupráci s odborníkmi na historické dokumenty.

Pokračovať vo výberovej digitalizácii historických fondov. Cieľ – rozšíriť kapacitu digitalizačných procesov, posilniť spoluprácu s digitalizačnými pracoviskami (napr. CVTI SR) a hľadať zdroje financovania na podporu ochrany a digitalizácie historických tlačí.

- **Sprístupnenie historických zbierok**

Preskúmať možnosti ukladania digitalizovaných dokumentov do medzinárodných repozitárov (napr. projekt Kramerius či iných európskych platformách na šírenie vedeckého a kultúrneho dedičstva). Cieľ – efektívne sprístupnenie historických dokumentov širokej odbornej verejnosti; vyššia dostupnosť a trvalá ochrana.

Ďalej pokračovať v katalogizácii s dôrazom na využívanie metadátových štandardov (lepšie vyhľadávanie a prepojenie historických zbierok s ďalšími akademickými a kultúrnymi inštitúciami).

- **Vedecko-výskumná činnosť**

Pokračovať vo vedecko-výskumnej činnosti v oblasti historických knižničných fondov a knižnej kultúry a zapájať sa do výskumných projektov v tejto oblasti.

5. Ústredná knižnica SAV, v. v. i. – centrálna a metodická knižnica siete knižníc SAV

Ústredná knižnica SAV, v. v. i., plní úlohu centrálnaj a metodickej knižnice pre sieť knižníc Slovenskej akadémie vied. Zabezpečuje koordináciu odborných činností, poskytuje metodickú podporu a vytvára jednotné štandardy pre knižnično-informačné služby naprieč inštitúciami SAV. V rámci tejto funkcie spolupracuje s odbornými pracoviskami pri rozvoji infraštruktúry, implementácii nových technológií a zavádzaní trendov v oblasti správy vedeckých informácií.

Strategické úlohy pre danú oblasť

- **Posilniť pozíciu Ústrednej knižnice SAV, v. v. i., ako centrálnaj a metodickej knižnice siete knižníc SAV.** Realizovať analýzu stavu a navrhnúť prípadnú optimalizáciu knižničných odborných činností.

Implementácia a hodnotenie stratégie

Napĺňanie stratégie počíta s realizáciou konkrétnych opatrení a krokov. Hodnotenie jej efektivity sa bude vykonávať prostredníctvom analýzy štatistických údajov, spätnej väzby vybranej vzorky používateľov a hodnotenia dosiahnutých cieľov.

Záver

Táto stratégia predstavuje základný rámec pre ďalší rozvoj Ústrednej knižnice SAV, v. v. i. Realizáciou týchto opatrení možno dosiahnuť kvalitnejšiu podporu vedeckej komunity a posilnenie postavenia knižnice ako dôležitého akademického a informačného centra v SAV, ale aj v širšej spoločnosti.